

ЧОННУҢ СОРУК КҮЗЕЛИНДЕН ТУРГУСТУНГАН

ССР Эвилелин бүгү хемчег-биле быжыглаа-рын чедип албышаан, ССРЭ-ниң улустарының национал күрүнезиниң хевирлерин долзуу-биле ажыглаар, сайзыраңгайжыдар.

(СЭП-ниң Программасындан).

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели болза дең эргелиг Совет Социалистиг Республикаларның эки-тура каттыжыышкынынга үндезилеп тургустунган эвилел күрүне болур.

(ССРЭ-ниң Конституциясындан).

Саннар болгаш фактылар

★ 1922 чылдың декабрь 30-де Москвадагы Улуг-театрына ССРЭ-ниң Советтериниң I съездин ажиттыгын. Съездине РСФСР-ден 1727 делегаттар, УССР-ден 364 делегаттар, Закавказье Федерациязындан 91 делегаттар, Белоруссия республикадан 33 делегаттар олуршкан. Ол съездине Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелин тургузар дугайында Декларацияны болгаш Ке-рээни хүлээп алган.

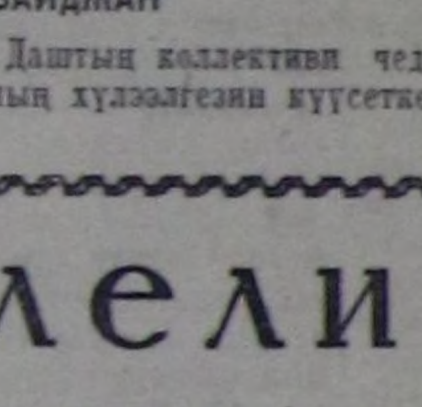
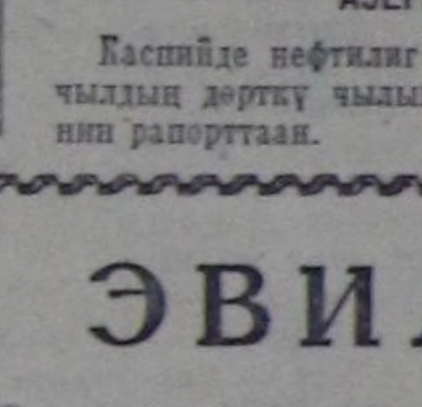
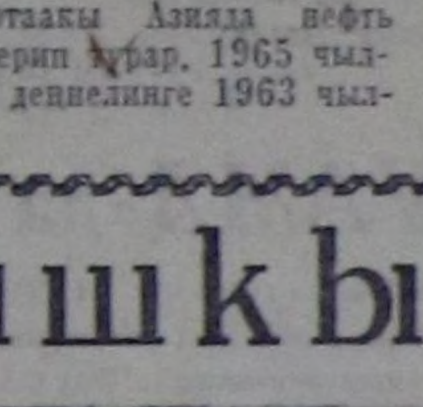
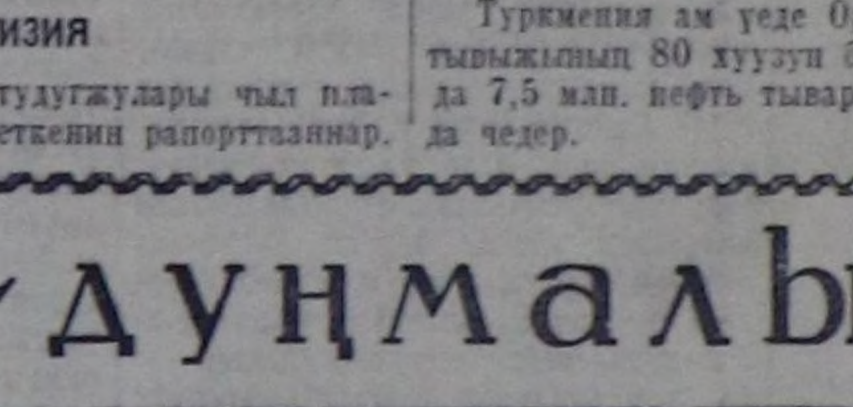
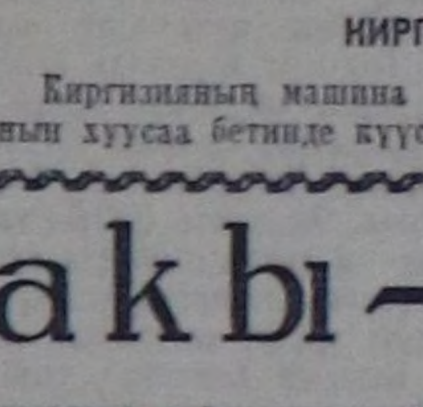
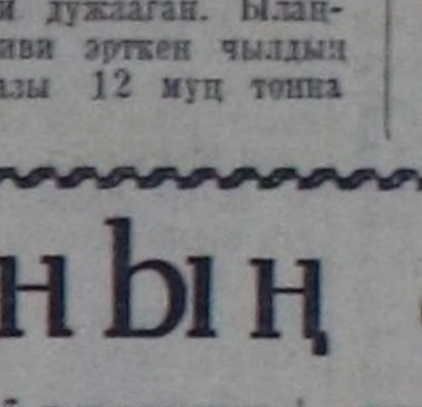
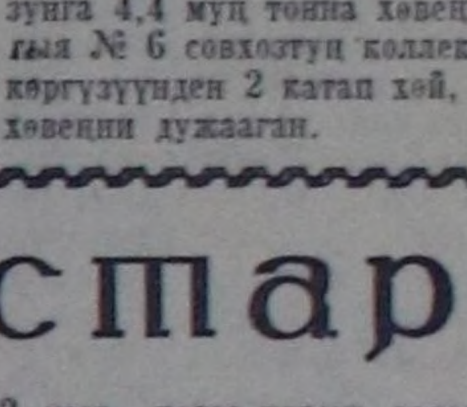
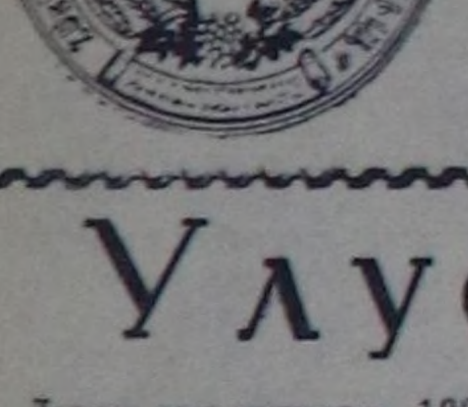
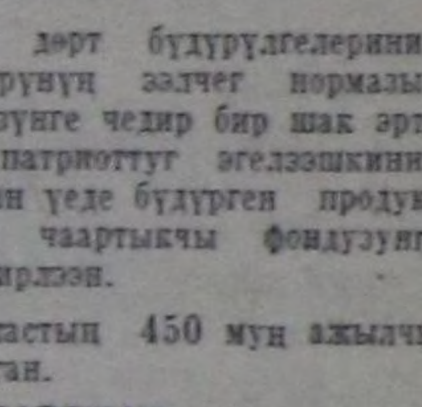
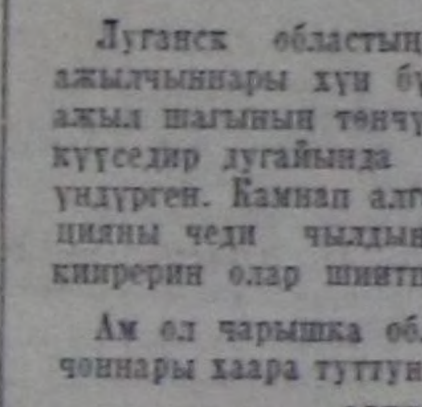
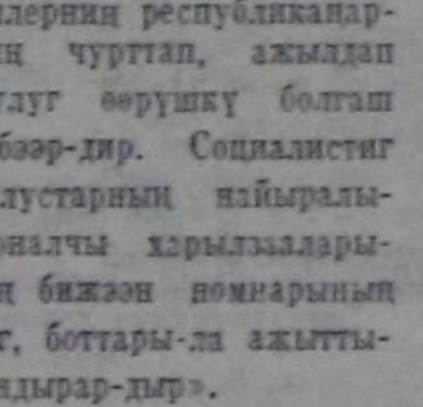
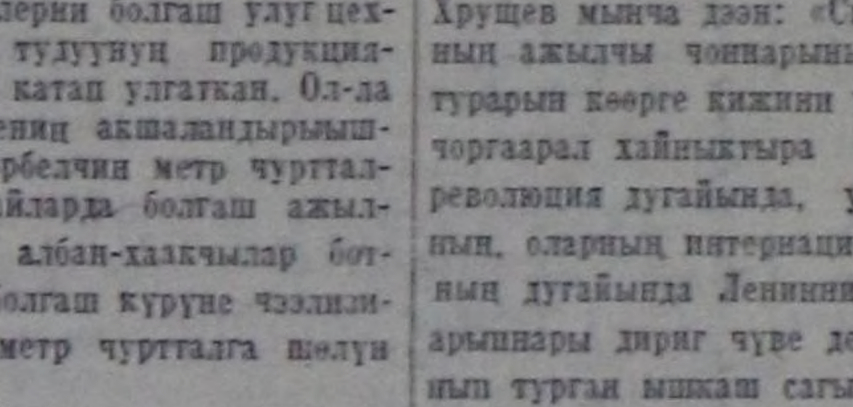
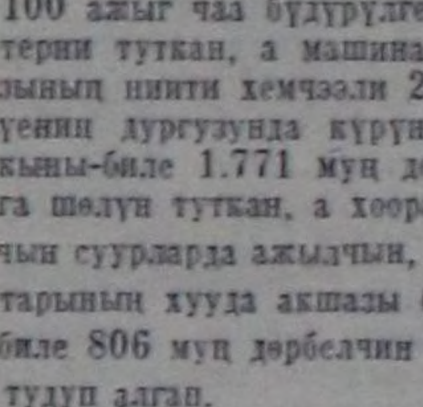
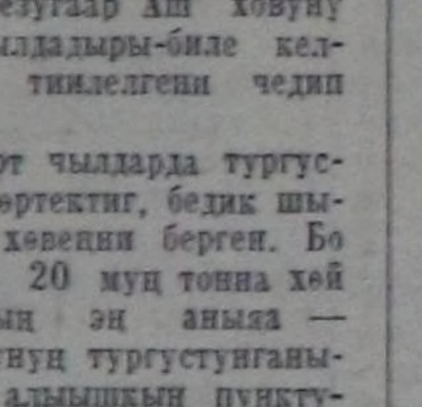
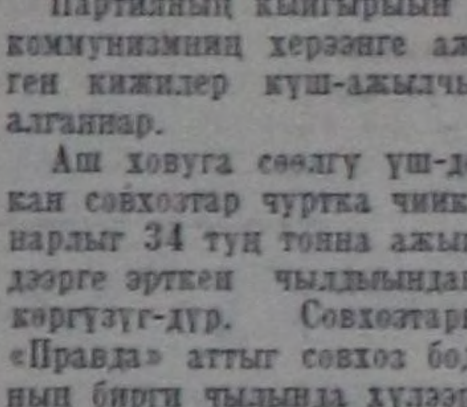
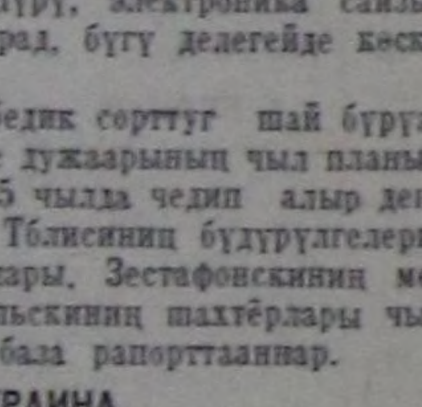
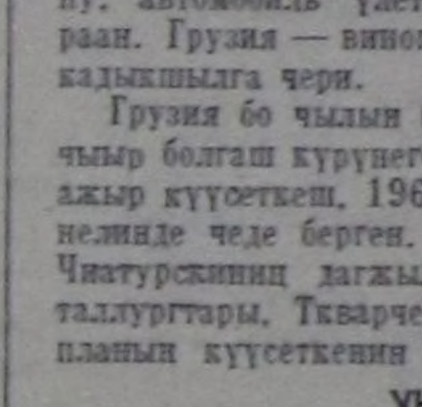
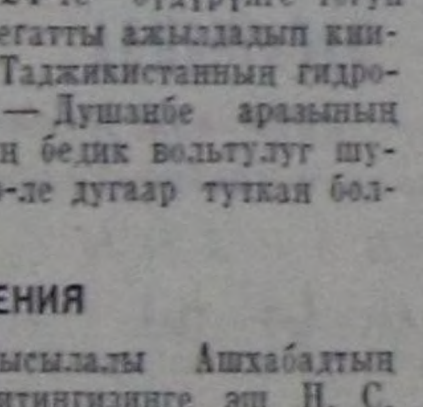
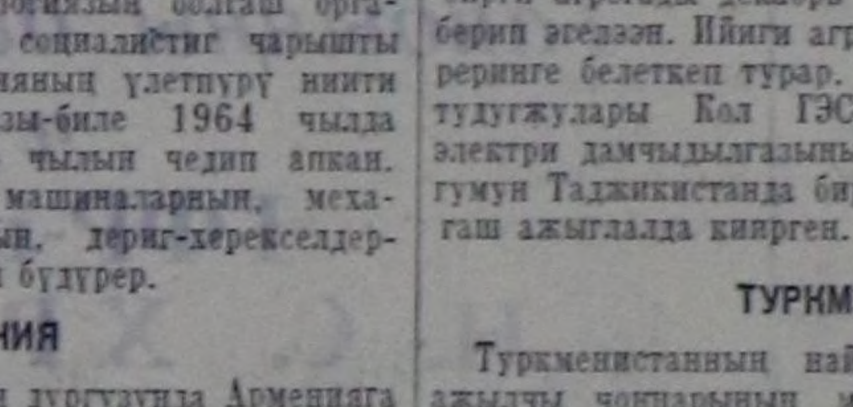
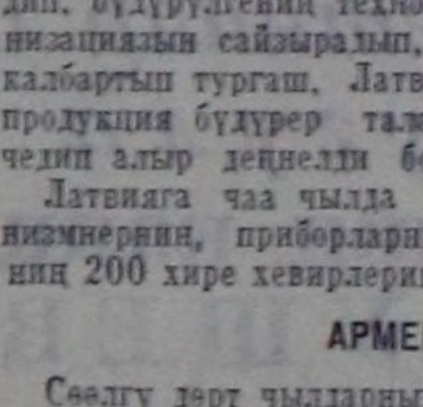
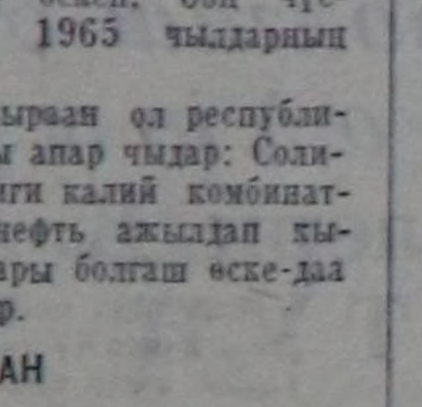
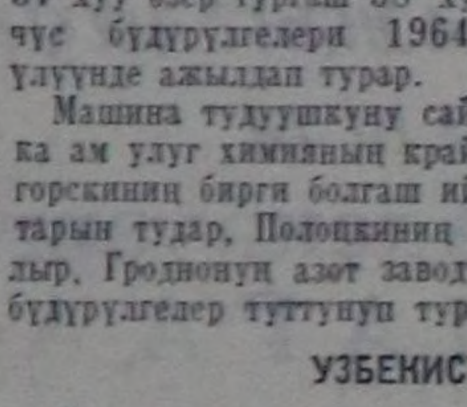
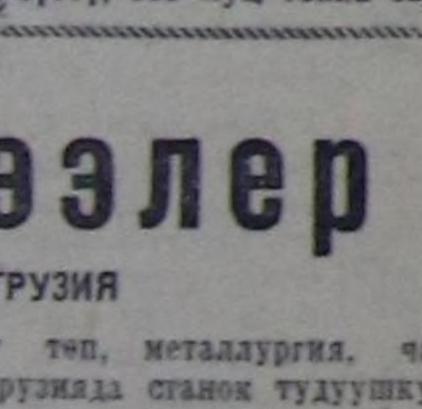
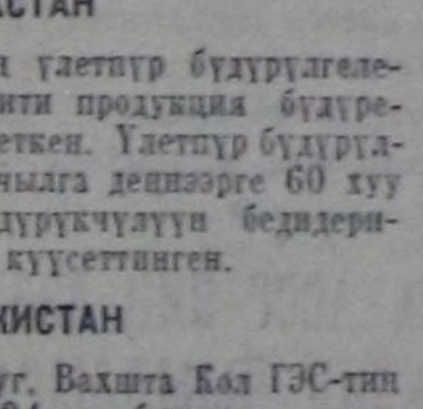
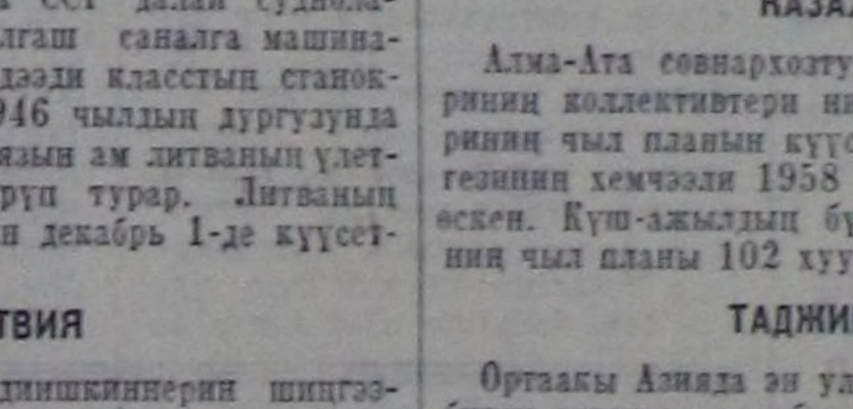
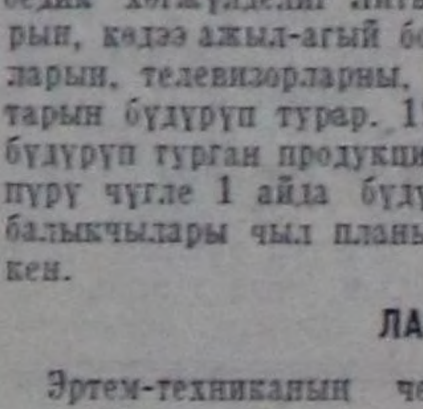
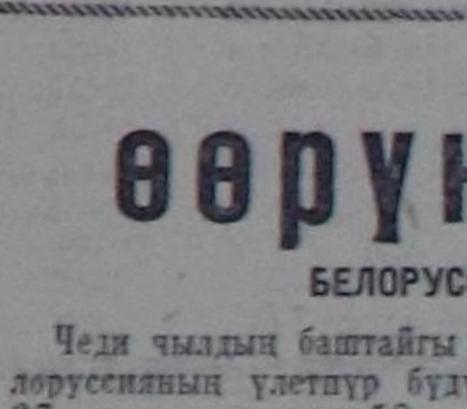
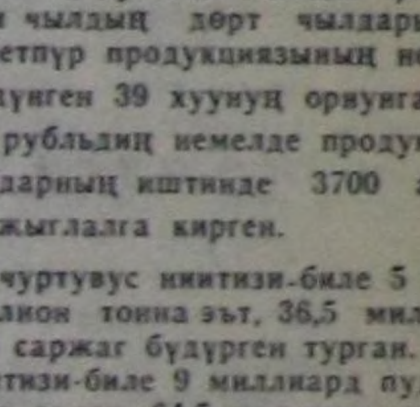
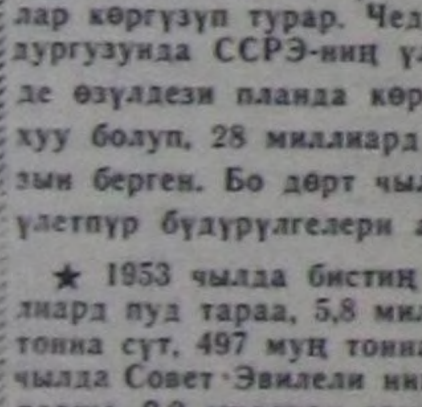
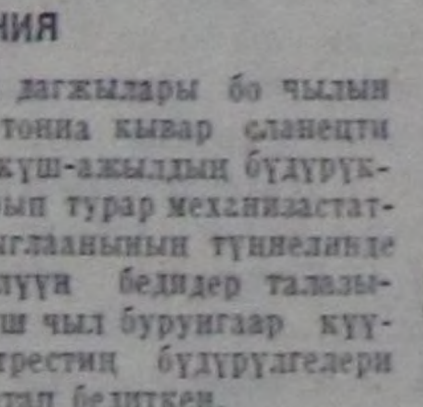
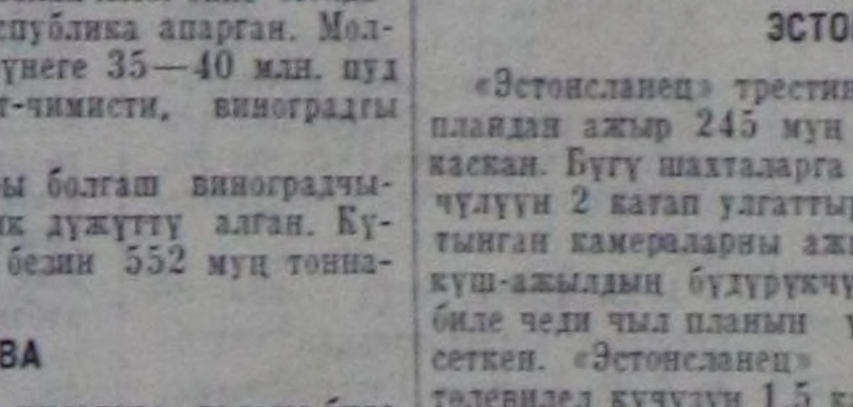
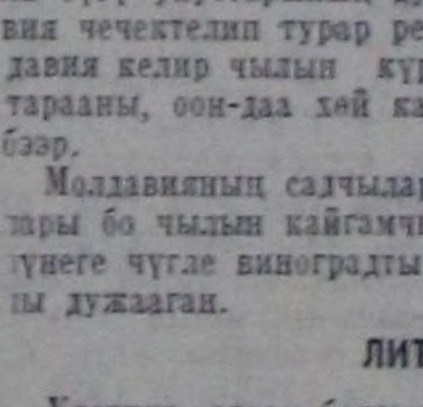
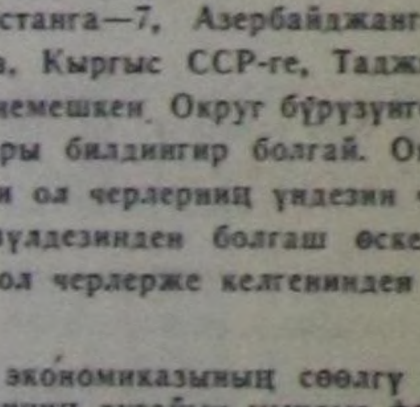
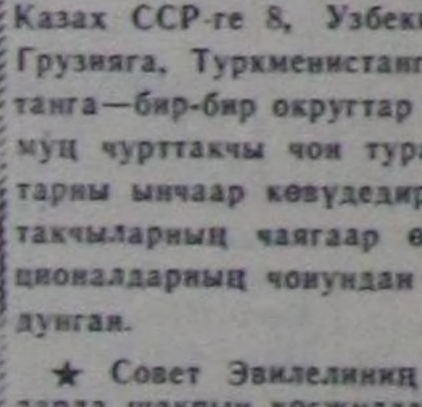
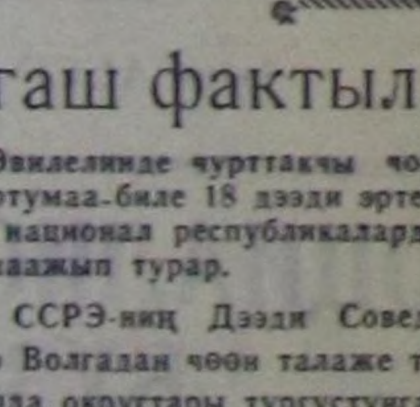
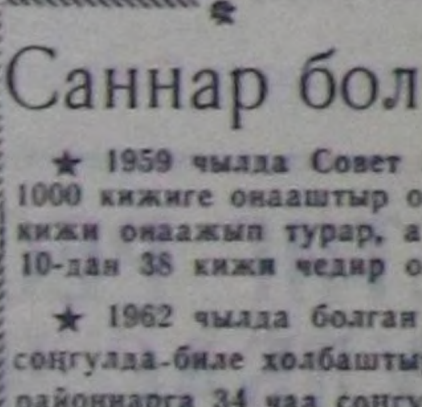
★ Чыгыс аай күрүнениң тургустунганын конституция-эуугар быжыглаары 1924 чылдың январь 31-де чыг-лан Советтериниң II съездине ССРЭ-ниң Конститу-цияны бадылаан соонда доозулган.

★ 1959 чылда чоруттугунан чоннуң Бүгү-эвилел чизе-ниң эуугар алырга, ССРЭ-де 100 ажыг нациялар бол-гаш улустар чурттап турар.

★ Совет Эвилелиниң составында 15 эвилел, 20 ав-тономнуг республикалар, 8 автономнуг областтар, 10 на-ционал округтар кирип турар.

★ ССРЭ-ниң нити улустар продукцияны 1913 чыл-биле дейизге 1960 чылга барык 45 катан өскөн. Ол-ла үе иштинде улустар продукцияны булурун үндүрери Ортаахы Азия республикаларында 60 катанга ажыг, Якутияда—53 катан, Татарияда—147 катан, Башкирия-да—163 катан өскөн.

★ Национал совет республикаларның индустриялык-хожудалык оларның курттажы чоннарының агы бол-гаш профессионал составтарын чаарткан. Чыжээ, 1920-чылдан 1959 чылга чедир металлчи-ажылчыларның саны ССРЭ-де—9 катан, Ортаахы Азияда—18 катан өскөн. Химичи-ажылчыларның саны ол-ла үеде тус-ту-зунда 9 болгаш 72 катан өскөн, машинистериниң — 15 болгаш 39 катан, чочаачыларның, трактористериниң бол-гаш комбайнерлериниң саны—260 болгаш 625 катан өс-көн.

өөрүнчүг

БЕЛОРУССИЯ

Чеди чылдың баштайгы дөрт чылдарында Бе-лоруссияны улустар бугурулушунун хемчээли 37 хуу өскөн турган 58 хуу өскөн. Оон чыс-чүс бугурулуштары 1964, 1965 чылдарының үлүгүндө ачылган турар.

Машина тудушкуну сайыраан ол респу-блика ам улуг химияны кыйы апар чыдар: Соли-горсктинде ийги болгаш ийги калып комбайн-тарын тудар, Полоцктинде нефть ажыдап ты-дыр, Гродновун азот заводтары болгаш өске-дә бугурулуштар тудурун турар.

УЗБЕКИСТАН

Партиялык кыйгырыны бугуар Ам хову-ну коммунисттик хөдөөгө ажыдадыры-биле кел-ген кижилер күш-ажыгы тинделгени чедип алганнар.

Ам ховуга сөөлүгү үш-дөрт чылдарда тур-гускан сохоттар туртка чик өртөктүг, бедик шы-нарык 34 түн тонна ажыг хөвөнни берген. Бо-дөргө өртөн чыдындан 20 түн тонна хөй көртүгү-дүр. Сохоттарын эң анык — «Правда» аттыг сохот бугурун тургустунганы-ның бирги чымында хүлөп алышкын пункт-тузунга 4,4 түн тонна хөвөнни дужаган. Ыла-гыла № 6 сохоттук коллектив өртөн чыдым көртүгүдөн 2 катан хөй, азы 12 түн тонна хөвөнни дужаган.

Акы-дунма республикалардан

МОЛДАВИЯ

Улуг орус улустуң болгаш ССРЭ-ниң акы-дун-ма бугу улустарының дузаламчы-биле Молда-вия чечектеп турар республика апарган. Мол-давия кедир чымын күрүнөге 35—40 млн. түд-тарааны, оон-даа хөй кат-чымисти, винограды бар.

Молдавияның салгылары болгаш винограды-лары бо чымын кайгыткан дужуу алган. Кү-рүнөге чүгө винограды белин 552 түн тонна-ны дужаган.

ЛИТВА

Уаетпур, өртөм болгаш культура талазы-биле бедик хөгжүдөлүг Литва ССР далай суднола-ры, кезде ажыл-агый болгаш саналга машина-ларын, телевизорларын, дээди класстын станок-тарын бугурун турар. 1946 чылдың дургузунда бугурун турган продукцияны ам литваның үлүс-түрү чүгө 1 айда бугурун турар. Литваның балыкчылары чыл планын декабрь 1-де күөс-көн.

ЛАТВИЯ

Өртөм-техникалык чедимшиктериниң шиптө-дүлүг, бугурулуш технологияны болгаш ор-ганизацын сайыраан, социалисттик чарышты калыптып турган. Латвияны улустуң нити продукция бугурун талазы-биле 1964 чылда чедип алыр дегенди бо чымын чедип алган.

Латвияга чыда чыда машиналарын, ме-ханизмдерин, приборларын, терм-дөргөс-дөргө-дөргө 200 хире хевирлерин бугурун.

АРМЕНИЯ

Сөөлүгү дөрт чылдарында дургузунда Арме-нияга 100 ажыг чыда бугурулуштар болгаш улуг хө-вөнни тудуу, а машина тудууун продукция-ны нити хемчээли 2 катан улгакан. Ол-ла үенин дургузунда күрүнениң ажалдыгырыш-кыны-биле 1,771 түн дөргөчлөк метр чуртта-ла шөдүн туткан, а хоорайларда болгаш ажал-чыч суурларда ажылчы, албай-халкылар бо-тарынын хууда акказы болгаш күрүнө чөчөли-биле 806 түн дөргөчлөк метр чуртта-ла шөдүн тутуп алган.

КИРГИЗИЯ

Киргизияны машина тудушкуну чыл пла-нын хуусаа бетинде күөс-көткөнни рапорттааннар.

Станоктар, автоматтыг шугунар, электр мотор-лары, кезде ажыл-агый машиналары бугурун 25 хуу өсүргөн.

ЭСТОНИЯ

«Эстонланец» трестин дагылары бо чымын пайдан ажыг 245 түн тонна кывар өлөңгөчтө-нө. Бугу шахтаарга күш-ажылды бугуру-чуурун 2 катан улгактырып турар механизмат-тыг камералары ажылаанын түнелгенде күш-ажылды бугуручулууга бедик талазы-биле чеди чыл планын үш чыл бугурун күө-сеткен. «Эстонланец» трестин бугурулуштары төлөвиле күчүзүн 1,5 катан бедиткен.

КАЗАХСТАН

Алма-Ата совнархозтун үлүс-түр бугурулуш-тарын коллективтер нити продукция бугу-рулуш чыл планын күөс-көн. Уаетпур бугу-рулуштарын хемчээли 1958 чылга дөңсөөгө 60 хуу өскөн. Күш-ажылды бугуручулууга бедилери-нин чыл планы 102 хуу күөс-көткөн.

ТАДЖИКИСТАН

Ортаахы Азияда эң улуг, Вахшта Кол ГЭС-тин бирги агрегаты декабрь 24-де бугурулуш тогу-н берип өгөдөн. Ийги агрегаты ажыдап ки-рингине белеткеп турар. Таджикистанын гидро-тудушкуну Кол ГЭС — Душанбе арасы-н электр дамчылыгынын бедик вольту-тук шугу-нун Таджикистанда бир-ле дугар туткан бол-гаш ажыдап кирген.

ТУРМЕНИЯ

Туркменистанын найысылды Ашхабадтың ажыгы чоннарының иттигилигине эң Н. С. Хрушев мынча дөң: «Силерин республикалар-нын ажыгы чоннарының чурттап, ажыдап турарын көргө кижин улуг өөрүнүк болгаш чоргоарал хайныктырга бар-дир. Социалист революция дугайында, улустарын найыра-лы-ны, оларын интернационалды харылаары-ның дугайында Ленинниң бижөөн номнары-н арышкы дөңсөө чүгө дөң, боттары-ла ажыг-ты-нып турган мынша сагындырар-дыр».

Туркмениа ам үеде Ортаахы Азияда нефть тымыкылы 80 хууун берип турар. 1965 чыл-да 7,5 млн. нефть тывар дөңсөөгө 1963 чыл-да чедер.

медээлер

ГРУЗИЯ

Грузия — атомнуг төп, металлургия, чыа энергетикти база. Грузияда станок тудушкуну-н, автомобиль үлетпур, электроника сайы-раан. Грузия — виногра, бугу делегейде кыс-калыкыла чери.

Грузия бо чымын бедик өртөтүг шай бүрүз чыгар болгаш күрүнө дужаарының чыл планын ажыг күөс-көн, 1965 чылда чедип алыр дөң-сөөгө чедер. Тбилисиниң бугурулуштары, Чхатурсиниң дагылары, Зестафониниң ме-таллургия, Ткварчелскиниң шахтерлары чыл планын күөс-көткөнни база рапорттааннар.

УКРАИНА

Луганск областын дөрт бугурулуштарын ажыгыныры хуу бугурун элчег нормалын ажыг шыгыны төңдүзүгө чедир бир шах өрте күөс-көн дугайында патриоттук өгөдөшкөниң үндүргөн. Каппан алган үеде бугурун про-дукцияны чеди чылды чарыкчы фондуга киририн олар шиптирилдөө.

Ам ол чарыкчы областын 450 түн ажыгы чоннары хаара тудууган.

АЗЕРБАЙДЖАН

Баспиде нефтиг Даштын коллектив чеди чылды дөртүк чымын хүлээлгени күөс-кө-ткөн рапорттаан.

Улустарының акы-дунмалышкы эвилели

Дөртөн чыл мурунда, 1922 чылдың декабрь 30-де, бистин Тур-гускан чуртувунун төгөзүгө шы-гаратпай болушкун болган. Ол хуу Совет Социалистиг Республикалар-нын Эвилелин тургускан. Хөй на-ционалды күрүнелерин эвилелин тургусканы-биле бистин чурттуң бү-гү нациялары болгаш улустары бо-дунуң революстуг чаалап алыш-кынынын камгалаар болгаш комму-нистиг нитилелди тургузар дөңс-кө акы-дунмалышкы чыгыс өг-бүдөдө каттышканнар.

Октябрьниң социалист Улуг ре-волюция Россияны бүгү улустар-нын социалдыг болгаш национал мө-лчүдөндө кезе мөңгөдө хостаан. Ол революция болза бодунуң хөвөн боду шиптирлеп, бодунуң национал күрүнени тургузар арганы оларга берген. Совет республикалар бот-тарының эки-туразы-биле күрүнө э-вилелине каттышкан, хөй чүс чыл-дарда экономикалыг болгаш культу-рлуг хөгжүдөлүгү чорутуп каттышкан күжү-биле ажыг артышкан, соци-ализмниң долу болгаш түзүлүгү чед-дир тинделгени чедип алганнар.

Совет улустуң бүгү-делегейге тө-дүгү бо чаалап алышкынына бол-за, Коммунистг партияның Ленинни национал политиказын бо-таандырганын түнелди болган бол-гаш В. И. Ленинниң инициатива-зы-биле, оң дөңсөөгө улустары-биле тургустунган Совет Эвилелиниң тып-тып келгенини, оң быжыкканы-ның болгаш өзү сайыраанын төгө-зү-биле чарыкчы харылаалыг.

1.

Россияга Совет өрге-чагыраның тургустунганы болгаш быжыкканы иштинки контрреволюцияга болгаш дагышкы интервенцияга улуг өлү-күг демисеге боттанган дээрин бил-динир болгаш. Социалист револю-ция баштайгы улазында чурттуң үлүс-түрүгүг улуг төптөргө тин-дөл, оң чорту национал кыс-ка-ларын неперээр. Хосталган дөңс-көдөргө Россия Федерациязынын составына кирип турар автономнуг республикаларын болгаш автономнуг областтарын тургусулаан. Оң-биле кады, Украинага, Закавказье, Бе-лоруссияга болгаш Прибалтикада бот-аргалиг совет республикалар тып-тып келгилдэн. Боттарының хамаарыш-пас чорутуп камгалаар болгаш бы-жыглаар төлөдө, олар РСФСР биле

РСФСР, СЭП ТК-ның ноябрь Пленумунун шип-тирлерин күөс-көткөн. Пермьниң электротехник комбинатында кабель заводунуң коллектив коргу-дунуң көөс-көткөнүнө дөңсөө карттыг кабылдарын бугурулуш элчег. Коргу-дуну бо тааварылаа по-литикти соолаан. Аар өртөктүг коргу-дунуң политик-ти биле соолаан дык улуг хемчээлдег камгалаан берген.

1922 чылдың августун 11-де РКП(б) ТК-ның Оргбюроу хама-рышпас республикаларын хары-лааларын дугайында айтырыны ТК-ның Пленумунга белеткери-нин комиссияны тургускан. Ол ком-иссияга «автономизация» деп ад-дар ындыг идеяны камгалаан төлөвиле-ди Сталин кинирген, тодаргайла-ра, бугу совет республикалар РСФСР-ге автономия өргөлиг киририн ол са-налган турган. В. И. Ленин Сталин-ниң ол савалын «үндөли-биле шын эмес үлүгөдиг-дир» деп шыгыш шү-гүмчүлдөн. Ленинниң бижөөн бол-за, «бо айтырым Сталинниң даа-ш болгаш администратору сундугуш-куну багыт ролуу ойнаа» (Чог-том 36, арын 554). Совет республи-каларын, оң иштинде РСФСР-даа эки-туразы-биле дөңсөөгө кат-тышкан, чыа күрүнө каттыжыш-кыны—Совет Социалистиг Респу-бликаларын Эвилели кылдыр катты-жары В. И. Ленин савалаан. Ол ыш-

а кабель бугурулушын технология бугурулуш. Чыа чылга чедир мынша болгаш 300 километр хирин бугу-рун үндүрер, а чеди чылдыг бешки чымында ол сан азайа калып өскөн.

ЧУРУКТА: ажылчылар И. Трескина болгаш А. Бель-дюков олар чыа агрегаты шиптөдүп ал турары.

Фото Е. ЗАГУЛЯЕВТИН.

1922 чылдың декабрь 30-де, Мос-кыга ССРЭ-ниң Советтериниң I съездин ажиттыгын. Хуудул-заргазы Владимир Ильич Лени-нин сонгаан. Мынча аарыг ужуш Ленин ук съездине олуржуп шы-даан. Съезд ССРЭ-ниң тургустун-ганы дугайында Декларацияны болгаш Эвилелин керээни хүлө-п алган, дөңсөөгө хойлу үндүрүктү ор-ганист сонгаан. Топ Күүсөкчи Ком-итетин дөңсөөгө М. И. Калинин-ни, Г. И. Петровскини, А. Г. Черя-ковту болгаш Н. Н. Наримановту сонгаан. ССРЭ-ниң Топ Күүсөкчи

Комитет Совнаркомун Даргазына В. И. Ленинни сонгаан.

ССРЭ-ниң Советтериниң I съез-дин хаал тура, М. И. Калинин съез-диниң шиптирлерин болза улустар-нын стабын болгаш акы-дунма-лышкы эу-биле чурттаар» бажы-нын баштайгы дажы салдыган дээрин өвлөп дөңсөөгө.

Шак мындадыр, В. И. Ленинге баштаган партияны улустары-биле чыгыс эң-сөткөлдүг, хөй на-ционалдыг Совет социалистг күрү-не тургустунган. Партия Ленинни политиказын чыгыш чокка амы-далага боттандырышкан, нация-ларын болгаш улустарын дөңсөө чорутуп улустарынын өртүн дөңсөөгө кирип турар. Партия бистин чурттуң улустарынын чыгыс эңин болгаш акы-дунмалышкы чорутуп чедип ал-ган. ССРЭ-ге социализм тургузуш-кунуң тинделгени хандырган

болгаш коммунизмниң тинделгени-че апар чыдар.

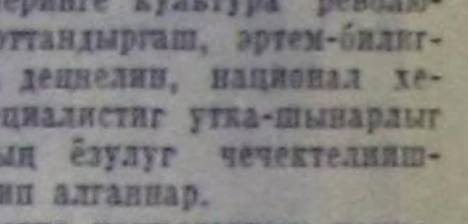
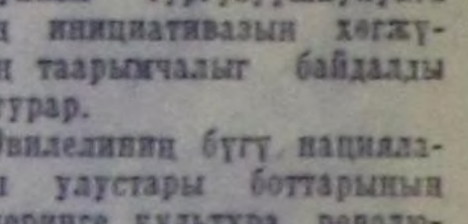
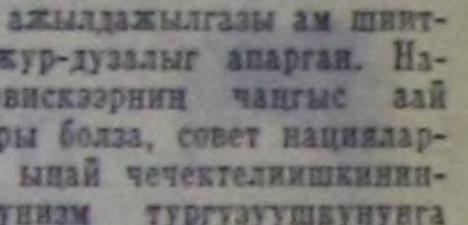
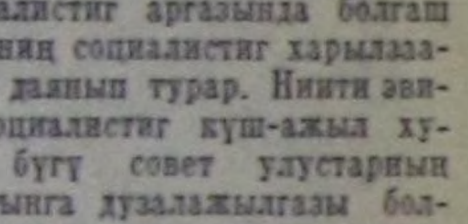
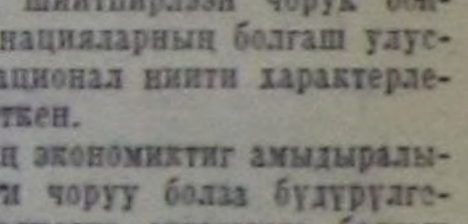
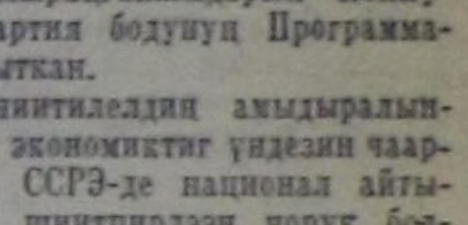
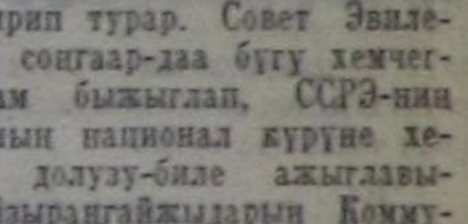
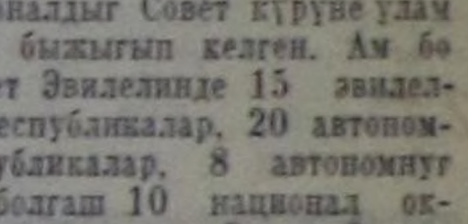
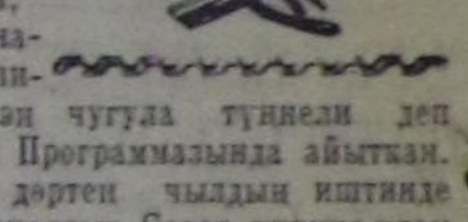
2.

Өртөн дөртөн чыл иштинде Со-вет Эвилелиниң өртүн келген ал-дарыг өртүн салтып көргөн, бистин чурттуң улустары амыдалдык бугу-тааларында кайгыткан улуг чедимшиктерин өөрүнүк болгаш чоргоарал-биле дөңсөөгө турарлар.

Социализм тургузуп турар үеде ССРЭ-ниң бүгү улустарынын эконо-миказы болгаш культуразы турп-көдөш дүргөн темп-биле чөчөк-телишкенин чедип алган. Чыжээ, үлүс-түрүн нити продукцияны 1961 чылда 1913 чылдазы-биле дөңсөөгө: Украина ССР-де—29 ка-тан, Белоруссия ССР-де—42 катан, Кыргыз ССР-де—67 катан өскөн болгаш өске-дә. Дык хөй улустар капитализмниң хичкөтөшкенин чыда-нып тааварышпай социализмге кире-ринер. Туркмениа чикен кыл-дыр ам көрөөлөр. Бо дөңсөө шаа-ндагы хаанын Россияны эң хожу-дугай национал кыдыгарынын би-рөөн чордан, мынчага совет өрге-чагыраның чыдыралыга өртө бол-гаш ССРЭ-ниң өске-дә улустары-нын акы-дунма дуузы-биле феода-лизмдин социализмге шуралышкы-ны ол кылган. Ам республикалар үлүс-түр продукцияны хемчээли рево-люция мурунулагы дөңсөөгө 22 катан хөй, а аар индустрияны 40 катан өскөн. Партияны үлөдө Туркмениа долзуу-биле бижак бил-динир чурту турган. Социали-стг Туркмениа чурттагыч чоннуң муң кижиле ошаптыр чоннуң өр-өңкүлериң саны-биле АКШ, Фран-ция, Италия чикеттиг мынд чурт-тары бенин мурун берген.

ССРЭ-де социализм болгаш на-ционал харылааларын революстуг эу-биле аде чаартканын байлаа дуржулазы болза, чүдө социали-стг тургузушкунуң үзүндө кижиле кижиле далаар чорутуу, национал мөчүлгөдө, экономикалыг болгаш культураны хөгжүдөлүгү чорутуп кезе-мөңгөс-биле чок кылып, улустар арасында найырады болгаш акы-дунма чорутуп харылаалыг тургузуп бугурун бүгү делегей-ге көргүскөн.

Дөңсөөгө чоннуң эки-тура эу-зу-биле хөй националдык чыгыс ай-күрүнө—Совет Социалистг Рес-публикаларын Эвилелине — кат-

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИ ДЕЛГЕРЕП ТУРЗУН!

РОССИЯГА АЛДАР

Дарлаттырмыш кошканнарны чалгыннап-даа,
Дайылдашкан ушканнарны тургускан сен.
Депшилгелиг чаа чорук ажыдып-даа,
Делегейге Ленинни хайырлаан сен.

Ажыл-херек бүрүзүңгө сөзүң шынчы,
Алымыңдан сөглөп бээр-даа—сеткилин ак.
Өжөзтөңгө калдыг-дошкун—чаңкын дег сен.
Өнүктөргө эргим, чымчак, эвилең сен.

Өндүр чырын өрөмчөйдө херелденген,

Өткүт ырын делегейде динмиреп тур.
Сээң оглун, солдадың мен—шүлүкчү мен.
Сээң өндүр чаагайың дээш чоргаар-дыр мен.

Төөгүлүг базым-даа дүргөн, шынгы,
Угааның-даа, көөрүн-даа өткүт, ырак.
Төрөлдөшкөн он беш угба-дунмаларнын
Улуу болуп баштаан сенээ мөңгө алдар!

Михаил ДУДИН,
орус шүлүкчү.

Чүрээвистен кады бис

Хей чүс чылдыг дүннү баскан ГЭС-териниң
Көөк, улуг тууглары херелденген.
Ильичинис мөңгө холун сунуп алган,
Ишчилерни мадыраллаче башкарып тур.

Адар боону кыжырысча дөгөвейи,
Амырал чырык туудун бедитивис.
Бүгүдөгө тайбың дээш демисеңип,
Бүгү чоңга аас-кеңини күзөп тур бис.

Улустарже холуусту сунуп алгаш,
Алышы бооп, каттыжаал деп кыйгы салып,
Улустарын аразында найыралдан
Амгы тайбың мөңгө күзөп көрүп тур бис.

Улуг Ленин чагыгылар ескерлиш чок!
Партия-биле чүрээвис-даа туудуш чамгыс;
Улустар-даа коммунисттер бедитерже
Базымарын дүргөдөйүп чөрүп туру.

Максим РЫЛЬСКИЙ,
украин шүлүкчү.

ПАРТИЯ

Эки чүвө бүгүдөзүн, аас-кеңиш
Партия сен улустарга хайырладың.
Эң-не ханы сеткил-бодол, чүрээвисти
Партия сенээ, чүлгө сенээ бараалгадыл.

Улустарны караңгыдан чырык хүңче
Ушта тырттар күчү чүлгө сенде болган.
Сээң сооңдан эдергенер бүгүдөзү
Сергек омак, эрес-дидим, бүзүрелдиг.

Делегейде эң-не эки кижилерниң
Угаан, күжү, эңис соруу чүлгө сенде.
Демиселге, тудуушкунга, найыралга
Улустарны каңалдырып каттыштырдың.

Демир-үжүк чепсек туткан солдадың бооп,
Демкилерниң чыскалында кирип алгаш,
Сооңдан калбайн басып орап болганымга
Сорук кирип, чоргаарлаңып, өөрүрү-дүр мен.

Кубанычбек МАЛИКОВ,
кыргыз чогаалчы.

КУР ЧЕР

«Кур чер» деп сөс дымнаанында колдуунда-ла
Номбайнар, тараа далай көр боор сен.
Кур черни шынгазгын бөгүн бисте
Ховуларны андаргамы ол-ла деп бе?

Өгбелерим шагын шаандаң кездарылап,
Өгдөн өскө чүвө көрбөй, дүмбөй чорду.
Октябрьга чедир үнгөн сөзүрларга
Оода-ла казах деп сөс кирбес чорду.

Энерелдиг чаагай час-даа дүңүп келген,
Аалдарның элери күчү кирген.
Эмдик кур чер шынгазгын үлөөвисти
Аны-дунма улустар ам ырлап берген.

Албатыдан Дээрги болган мээң чоңум
Эни хүнү Кызыл шөгө уткуп алгаш,
Ажыл-ишчи даалганы Ленинден ап,
Эңис улуг коммунага басып орап.

Джубан МУДАГАЛИЕВ,
казах шүлүкчү.

Хоорайым эжи

Демир орун доктаар черде бажынны чон
Демир орун вокалы деп адап турар.
Хоор чонун үнө, кирер ол-ла черин
Хоорайым эжи ол деп адап алдым.

Хоорайымның шак бо улуг эжини-биле
Хосталганың шерин бисче чедип келген —
Биске баштай кызыл сылдыс чырып кылган,
Бистин улус шак-ла ону черде утпас.

Эң-не баштай паровозтун маңнап келгеш,
Эңикке кээп алгырылап, доктааганым,
Эни хүнде хоорайымга аас-кеңиниң
Эңилегени бо-ла чораш утпас менин.

Найыралды сууржугаштан тургускан дээш
Найыралдык белээ кылдыр согга шилин,
Демир, кадаг, дилген ыяшты эң-не баштай
Демир орун эңилегенин сактып тур мен.

Ишкан-даа найыскал кылдыр өскөн,
Ийилер-даа салым-чолдун ээси болган.
Чурттап турар хоорайымдан рельестер
Чурттуң чүрээ—Москваге шөйлүп кирган.

Черивиске өөрүшкүнү, хосталганы
Орус эштер—ажылчынар эңип берген.
Чечелтерин чуртталганы таджитер-даа
Оортан бээр бөзүлүп-ла чедип алган.

Мирзо ТУРСУН-ЗАДЕ,
таджик шүлүкчү.

БАЛТИЙЖИ УГБАШКЫЛАР

Балтий чурттуг угбашкылар
Чалым ишкан бажык турда,
Барым чүктөн хаалаң хаттар
Чаалаңдырып шыдаас-даа.

Четкерлерин хүнү бөгүн
Барым чүккө ажып турда,

Чөөн чүктөн бистик хүн-даа
Бардам чоргаар үнүп келген.

Балтий далай кылаң суунда
Ол хүн чыры чайынаган,
Балтий чурттуг угбашкылар
Омак-сергек мыда чунган.

Эстон, латви, литвалар
Соруу калып, бажык туткан,
Эртелгениң херели-даа
Соңга өттүр чырып берген.

Угбашкылар ажал-ижи —
Өшпөс өттүң балымжы-ла,
Улустарың найыралы
Өөрүшкүнүң үлөөвисти.

Далай чалым дилгир чалаан
Чалым ишкан бажык болуу!
Таңгырактар күссөдө
Чайгыш чок күштүг болуу!

Эдуардс МЕЖЕЛАЙТИС,
литва чогаалчы.

ЧУГААЛАП БЕР, АРМЕНИЯ

Хей чүс чылда хилинчекче чоразыңы,
Хейнү көргөн улусуңун дугайын-даа,
Чырыткылың илери үнө чүткүлүнү,
Шыңгарангай бодалдарың дугайын-даа
Чугаалап бер, Армения!
Улуг башкы Ленинниң дугайын-даа,
Оң сөңзөң нанчап ада болганың-даа,
Улус чоңунуң аас-кеңини чечкелтең

Оңза чаагай үевистиң дугайын-даа
Чугаалап бер, Армения!
Амыдырал, бузуурелиң болу берген,
Ажыл-ишче сорук кириген коммунизмниң
Тийлелгелиг базымның дугайын-даа
Дидим, өткүт болу берген үнүн-биле
Чугаалап бер, Армения!

Геворик ЭМИН,
армян чогаалчы.

ЭН-НЕ ҮНЕЛИГ

«Коммунар» деп балыкчы артели-
дин кешиги. Микелас Вямба
болгаш оон өскө ийи кижиле далайге
балыктап кириптерде, салгың безин
чок, кааң турган. Ынчангаш олар хе-
везинге парус безин албаванар. Эш
Вямба, дорен харыг Эдгар Андер-
сон болгаш он сөс харыг Паулус
Салтун олар четкизи далай эринде-
ди үш километр ыракка хере салып,
ажылдан турда, серилей берген.
Далайың бузу хеме биле эрктиң
арзын улам-ла муңгалтап дуга-
лар ораң.

— Чарынче далашас болза хор-
жок-тур, удатпас шуут көзүлбөстө-
дир туманнап кээр боор — деп Вям-
ба сагындырган.

Шынал-ла чүд-даа көзүлбөстөй бе-
рип-тир. Эрктиң чедир эң-не чоок
улангышкын бо боор дээш Вямба хе-
мени анза-ла даап башкарып чораз.
Ынчалза-даа олар эрктиң улам-ла
иңгайлы берген бооп-тур.

Андерсон ажырык суг дүвүнче са-
лым балырыккан:

— Бо-ла, турун алдымыс—дээн.
Вямба ийиттаван. Соой берген да-
лашкын бузу чамдыкта далай кырын
он-чээр-даа хонукта дугаар дээр-
эң ол билер.

— Бир эвес эртенге чедир чам-
мыссыс. Бисти дилеп эскээр—деп,
Паулус чугаалап, Атлант далайың
ол чарынга таваржып чораз бо-
лушкунарың дугайында бир-ле

чүвени бо чугаалаар эвес бе деп.
Паулус болуп, Андерсонче көргүзгөн.
Оозу шынал-ла чугаалап эгелзэн.

— Кайың дээр, кижилер дээрге
хей чүвө-ае болгай — деп Андерсон
чугаалап эгелзэн. — Канадын суд-
ножугаңга ажылдап чорумда, мы-
рыңай муңаш туманга таваржы бер-
ген бис. Атлант далайың Европалык
Америкче суднолар эртер уугу
орундуу ырак эвесе дүң-даа, хүн-
дүс-даа чырылган меңээ бээр ракет-
лар алып-ла турган бис. Сигнал ме-
дээр берип турувуста-ла бир судно
тааваржы келгеш, бистин судножу-
гажымыс сугке дүжүрүккөш, кижилер
орундуу тырыккыларын безин бисче
октаван. Мени болгаш бир эжимичи
өскө бир балыкчы суднонуң улугу
тааваржы, тынымыс алган, өскө өө-
рүс ол-ла хевээр барган...

— Ол дээр Америкага болган-
дыр. А бис Совет күрүмдө чурттап
турар-дыр бис ийин — деп, Паулус
чугаалап.

— Көргөй-ле бис — деп, Андер-
сон бузуурезиниң илердеп-тир.

Дүн дүшкөн. Вямба консерва
лаазасы-биле дааш үндүр чүвө ки-
лыпкан. Ону олар ээлчөк-биле да-
жыдып соп. «А-хой» деп алгыр-
жып-ла турганнар. Эртен оларга
агарда мотор даажы динчалган.

— Чугаалап мен-ла, Андерсон?
— деп Паулус айттырган.

— Ол анза хайгымчыл чор мй-

наан, чүд-даа көзүлбөс боорга, дедир
чорой баар-дыр ийин—деп Андерсон
хоон чок чугаалап.

Дүш чедип чорда бир-ле балыкчы
судно бежен метр хире чоокшалап
келгеш, балыкчыларның меңээни
дыңнапайн эрте берген.

— Коруң бе, бисти дилеп турары
ол-дуур—деп, Паулус чугаалап.
Агарда самозет башы-лаа, хе-
жээр чедир ийи-даа суднолар да-
жык динчалган.

Уш дугаар хүнде күштүг хат ка-
лааш, туманың арылдырылкан. Мо-
торлуг хеме балыкчыларны тил ал-
гаш, оларны кабиназыңа сыңырып
алган. Чедип келген орус эштер
оларга коньяк арага куткулуп бер-
геш, эрик кырында чик чыңаан
болгаш эчки оларны манай турарын
чугаалап. Оларны та чеже кижилер
дилеп турганын санаары безин бер-
ге. Латвияның компартиязыңың Топ
Комитеди болгаш чазза дилээшкөн
үезинде үргүлү айттырып турган.

— Бо дээрге эчки эрткин чүвө-дыр
Бис кымнар бис? Бодуң кижилер
гештер ышкыжыл бис — деп, Андер-
сон оожум үн-биле чугаалап.

— Бис дээрге эң үнелгил-дыр бис,
биндиң бе?—деп, Паулус чугаалап.
Андерсон өөрүшкү-биле.

— Билдин, керле утпас мен—дээн.

Вялис ЛАЦИС,
латви чогаалчы.

Соруктуг күштер

(Очерктер үзүндү)

Бистер, совет чогаалчылар, ажыл-үлгү аң шынны-биле чу-
гулага көр кылдыр партияга кижизиттирген болгаш бодуустун
чедикшиктериниң экин эрткин хевээр хан чок бис. Ынчалза-
даа хей националдыг совет литератураның тургусканы бодуустун
чүдүдери эскербейн баар болуусса шын эвес болур ийик. Шы-
нал-ла делегейге калган-даа туруп көрбөң дыка улуг чүдүлөр
кылдырган. Күш-ажылчы кижилерниң амыдыралын барың-ла чүс
чылдарга алдаржыдып турар арга мергежидиг, салым-чазаның
кижилер чогаалчы амыдыралче көдүрүп үнгөн. Ол чогаалчы
кижилерниң хей-хей революция мурунда боттарыңа үжү-би-
жин чок чораз-на болгай.

Ыраккы соңгу чүктөн талантың Юрий Рытхэуңун чогаалда-
ры, ыраккы Тывадан бодуунуң улусуңуң салым-хууңуң ханың-биле
илереткен Салчак Токаның үнү бүтү делегейде дыңналып турар.

Совет улус—анжык чалым күштүг, кадык шымырак улус, ма-
дыр улус. Кадык шымырак улустун салгал өрттөң, оон литерату-
разы болгаш уран чүдүлү база кадык шымырак болуп, бистин ни-
тилевистиң организминге эрес-соруктуг күштер кылдыр катты-
жып турар.

Бодуустун чедикшиктериниң-даа дугайын билеп турар бис. Бис бодуустун
мергежливисти ам-даа бедидер ужуруг бис, олче бисти партия
үргүлү кыйгырып турар. Ынчангаш партияны болгаш улустун
бедик иделгенин шындыктар дээш бүтү чүвени кылмыңга бүт-
редиг бис.

Петрусь БРОВНА,
белорус чогаалчы.

Ак алдын

Ак алдын бодуш боттуг,
Ажык бедзэн дагарымын
Чингир кызыл туңгун чыры
Шинчи кирип, херелдеп тур.

Ырак чурттуг өңүмү болгаш
Ырак эвес кокам келем.
Чаагай акыры дагарымын
Чарашынып, магадан көр.

Улузуну алдаржыткан,
Узбек черниң улуг байлаа,
Ак даглар кылдыр бедзэн
Ак алдын—хевеңим ол.

Хей-хей эки өңүмүтерни
Черивисче хандыштыкан
Хевеңивис алдын ол деп
Черле дыка үнөлөр бис.

Кырымыста туңгун позун,
Бажыңарда элбешилди,
Ныстарымыс чараш хевин
База хевен-биле кылган.

Хевеңивис хей-ле болза,
Чуртталгаыс улам чырып,
Хевеңиниң ажыл херээ
Чуртувуса мактадыр-даа.

Хамид ГУЛАМ,
узбек шүлүкчү.

ЫНАК ГРУЗИЯМ

Ынак чуртум, сенээ бөгүн
Ырлап бербес аңам чок-тур.
Байгы чүрээң ханыңдан
Байырлаңың көрзөп тур мен.

Хемнериңиң шапкын агы
Эгертинмес күчүң болган,
Херлип үнгөн Наваз даглар
Эрес чоргаар бугуңун ол.

Алыс хоочун Тбилисиге,
Анык чалың Руставиге
Ары салгын соксаал чокиа
Аян туруп, ырлап туру.

Чангыс хепко шутканнаң даң
Уругларың тийлестирбес.
Чангыс улуг эвилелде
Улустар ам акы-дунма.

Кызыл өңү чалбышталган
Кымырыста Ленин туту
Биске күчү, чоргаарал бооп,
Бисти сырып наттыштырган.

Алио МИРИХУЛАВА,
грузин шүлүкчү.

ТӨРЭЭН ЧУРТ

Арга-мыштар, оожум хемнер,
Ак-көк хөлдөр, чалгаан
далай,
Амгы үе хоорайлары,
Аныксаан көдээ суурлар—
Эстон меңээ болар шупту
Эргим ынак, эң-не чараш.

Эрткен шагны бодап келгеш,
Эрим черим кээргээр-даа мен.
Амгы хүнү чүдөөн-даа
Аргык бедик үнөлөр мен.
Сырып чораз маңгыстар
чок —

Сланцавыс бодуусту.

Ажыл болган черлеримни
Өөрүмге көрүзүккөш,
Аны-дунма өңүктөргө
Өөрүшкүнү сөглекээр мен.
Самдар кижилер, адыс суур
чок—

Салым чол-даа холда кирген.

Бугу чуртум чаартыган,
Бүгүдөзүс эзлер болган.
Кандыг-даа улуг үлээ
Каттыжып кээр өөрүгү бис.
Тнмес, соолбас бугу байлак
Төрзөн куртка бараан болган.

Феликс КОТТА,
эстон чогаалчы.

ЧҮРЭЭМ ЫРЫ

Шаажаналган ак-көк
Чажыттарын ажыдар дээш
Откаргайже совет кижилер
Оттуг караан чиге көргөш,
Аткан өк дег кылыттыпкан,
Алыс чүрээм ону ырлаан.
Чалым, өткүт угаан, күштү,

Чалгыннарны кижээ берген
Ада-чуртум—алдын хүнүм,
Аны-дунма сылдыстарың
Ам-даа улам чырызым деп
Алыс чүрээм ырлап туру.

Богдан ИСТРУ,
молдав чогаалчы.

Совет эрге-чагырга, улустарың
найыралың үнелээттирген кады
ажылдажылга Тываның ажылчы чон-
дорың соруктуг күш-ажылың,
Ажыл-ишче тыныгың хайыктың
Ажыл-ишче ырың дүңгүн үлөп

Чурукта: Эриң районунд
саалчыларның кезээниң кил-
челерине райондук кулду-
даның бот-тыныгың
концерти.

Фото С. С.

БИСТИҢ РЕСПУБЛИКАДА

СЭКП Би-Хем райкомунун
секретары эш Ю. С. КАТКОВКА

Райкууском даргазы
эш С. М. БАЙЫР-ООЛГА

Күрүнгө эрт садарынын чыл планын хуусаа бетинде күүсеткени-биле СЭКП Тыва обкому болгаш республиканын Министрлер Чөвүлели Би-Хем районун колхозчуларынга, бүгү ажилчы чоңарынга, «Өн» совхоз-туң ажилдакчыларынга чүректин хамызындан байыр чедирип база районун көдөз ажил-агыйнын ажил-ишчилери мал кыштагладышынын организастыг эрттирер, чакы тарылгага эки белеткенир болгаш 1963 чылда көдөз ажил-агыйнын хөгжүлдөзүнө чаз, улам бедик көргүзүлгөни чедип алып деп идегелин илергейлеп тур.

СЭКП ТЫВА
ОБКОМУ.

ТЫВА АССР-НИҢ
МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

СЭКП ТЫВА ОБКОМУНГА ТЫВА АССР-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНГЕ

Би-Хем районун ажил-ишчилери партиянын XXII съездинин болгаш СЭКП ТЫ-нын март пленумунун төөгүдү шийтирлерин боттандыр-бышаан, күрүнгө эрт садар талазы-биле социалисттик хүлээлгезин хуу-саа бетинде декабрь 27-де күүсеткенин илеткеп тур бис. Районун ажил-чы чоңары мал кыштагладышынын организастыг эрттирер, көдөз ажил-агый техникаын ий-шаанга сепээр, чеди чылдын бешки чылы-нын тарылгага үзениннерин белеткээр деп хүлээлгелерин ап турар.

СЭКП райкомун секретары Ю. КАТКОВ.
Райкууском даргазы С. БАЙЫР-ООЛ.

Өвүр районун «Коммунизмче орук» колхозунун даргазы эш САМБЫЛДАЙГА

Партия организациязынын
секретары эш КЕЧИЛ-ООЛГА

Солчур көдөз Совединиң даргазы
эш ШАГДЫРГА

Көдөз ажил-агый продуктуларын күрүнгө садарынын планнарын хуу-саа бетинде күүсеткени-биле СЭКП Тыва обкому болгаш республиканын Министрлер Чөвүлели «Коммунизмче орук» колхозун эр, хөргөзөн кол-хозчуларынга, Солчур көдөз Советин бүгү ажилчы чоңарынга чүректин хамызындан байыр чедирип тур. Колхоз мал кыштагладышынын үлө-герлиг чорулар, малдын маш толун хүлээп алырын эки организастаар, чакы тарылгага бүгү талаалыг белеткенир болгаш келир чаз 1963 чыл-да тараа, эрт, сүт болгаш дүк бүдүрер талазы-биле улам бедик хүлээл-гелерин алып деп идегелин СЭКП обкому болгаш республиканын Ми-нистрлер Чөвүлели илередиң тур.

СЭКП ТЫВА
ОБКОМУ.

ТЫВА АССР-НИҢ
МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

Мал ажилынын продуктуларын күрүнгө садарынын чыл планын сентябрь 23-ке чедир дүк талазы-биле 101,3 хуу, эрт талазы-биле 100,7 хуу, сүт талазы-биле 100,4 хуу күүсеткенин Солчур көдөз Со-ведин болгаш «Коммунизмче орук» кол-хоз партия обкомунга болгаш рес-публиканын Министрлер Чөвүлелине шаг-ла-ла рапорттаан. Оон ангыда пландан амыр 100 центнер сүтү күрүнгө садар хүлээлгени база ал-

ган турган. Колхоз ол хүлээлгени декабрь 25-ке чедир 109,5 центнер кылдыр күүсеткенин партия обко-мунга болгаш Министрлер Чөвүле-лиге база катан рапорттаан. Хуу ажил-агыйлардан эрт сатып алырын-нын планы декабрь 25-ке чедир 106 хуу күүсеткенин ийке 530 цент-нер эрт сатып алып планга узур 565 центнер эрт күрүнгө сатты-ган.

Ч. СЕРЕН.

Улуун кириген

Тоңу районун «Совет Тыва» колхозунун кежигүүнү Бараан Тала Айнарочин назы хары угултаса-даа аныктардан чыдып калбайн, арте-линге улуз дузын чедирип турар.

Ол колхозтун хову бригаданын-тан чыгып ажилдашынан, хостуг үелеринде айнап тургаш 65 динин, тайгаже айнап үнөш 60 динин өлү-рүп белеткел пунктузунга дужаган.

«Тыва даг-дугу» комбинаттын тузуунаа шериг алба-нышкан халыккаш, ажиллап турар солдаттар хой. Оларнын хой кезин бүдүрткенин муракчылары.

Чоокта чаа калашкан солдаттарын база бир болуу-ну тузууга чедип келген. Халашкан солдаттар А. Зорин, Шарачев, А. Пышый, В. Баранов чакыс шериг-тинге кады албан эрттирген болгаш ам чакыс об-

шежитнеде чурттал турар. Оларнын үжү Кызыл-Ма-жык АТК-да чолаачылар, В. Баранов «Тыва даг-дугу» тузууг эргелелинде ажиллап турар.

Чурукта: (оң талазындан солгай талазынче) Н. Ша-ричев, В. Баранов, А. Зорин база А. Пышый ЧКК-нын ажилдакчысы А. Першинова-биле чугаалап турар.

Фото Г. Сиротинни.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинин-Кравченко кудумчуу бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 24-63, редакторнун оракачкынын 35-24, пропаганда кидизинин 23-54, харысчалгалыг секретарынын болгаш харысчалгалыг дежуринин 23-35, көдөз ажил-агый кидизинин 25-38, партияны амырал болгаш культура амырал кидизинин 37-13, иштиги информация кидизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуу кидизинин 21-27, үлетпур болгаш транспорт кидизинин 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Ф. А. Полетаев — Совет Эвилелиниң Маадыры

Совет Армиянын анаа дайынчызы
Ф. А. Полетаевке Совет Эвилелиниң
Маадыры атты тыпсыр дугайында
ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун
ЧАРЛЫ

Делегейин ийги дайыныннын үзенинде итали партизаннар-нын отрядынын составына чоруп тургаш, немец-фашисттиг эжелекчилерге удуу тулушкуннарга маадырлыг болгаш эрес-соруктуг чоруун көргүскени дээш, Совет Армиянын анаа дайынчызы Федор Андрианович Полетаевке Совет Эвилели-нин Маадыры атты тыпсыр.

ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы
Л. БРЕЖНЕВ.
ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун Секретары
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1962 ч. декабрь 26.

Федор Полетаев итали партизан-нарга Федор Поетан деп ат-биле су-рагалыг турган. Федор Полетаев 1945 чылдың февральда Лигурияда Кан-талула дээр итали хоорайжыгаштан ырак эвес черге өлүрткен. Итали ча-зактыг тускай декрети-биле маадыр-лык медалы-биле мөңгези-биле «Дайынчы шылгалал дээш» деп алдын медалы-биле мөңгези-биле шааннаан. Федор Полетаевти Гену-яны Стальено дээр хөөрүнде орун-шуткан.

Федор Полетаев Генуянын чо-гунга турган албадал лагеринден де-лип үнгөш, партизаннарга челе бер-ген. Оон дөзип үнерин итали комму-нистер организастаан. Ол үеден эге-лээш, итали партизаннар көргүс-чөк дайынчы кылдыр болаан көргүс-кен совет маадырын сактып чоруу-лар. Олар Федор Полетаевке ынак болгаш ону «Өндүр Федор» деп шо-далап адаар турганнар.

Чогаалчы Сергей Смирновтун чүт-күлдүг дилеп тыпканынын, хой-хөй совет кижилерин талазындан көр-гүскен дузаламчынын ачкында маадырлык дузулут фамилиязы чүгө-чоокта чаа билдирип апарган. Ри-занын областың Скопник районунун Перушино суурунун чурттакчызы бо-лур Федор Полетаевтин өг-бүлөзи база-ла тымылган. Маадырлык ка-дайы — Мария Никаноровна болау Катини суураа чурттап, колхозта ажиллап турар, уруу Валентина — Калинин хоорайда фабрикада ажил-дап турар, уулу огу Николай Алтай-ла чурттап турар, биче огу Михаил Совет Армияда албан эрттирер тур-ар.

ДАШТЫКЫДАН МЕДЭЭЛЕП, ДЫҢНАДЫП ТУРАРЫ

Кыдат-моол керээге ат салган

ПЕКИН. (СЭТА). Декабрь 26-да Пекинге КУР-нун Күрүне Чөвүле-линин премьер Чжоу Энь-лай — КУР-нун чазанын мурунлаан, МАР-ны Министрлер Чөвүлелинин дарга-зы Ю. Цзеньба — МАР-нын чазан-нын мурунлаан кыдат-моол кызыгаар дугайында керээге ат салганнар. Кыдат-моол кызыгаар шугуна то-дарадыр болгаш шуут доктаадын тургузар талазы-биле КУР-нун бол-гаш МАР-нын чазак төлөөлөрүнүн аразына чугаалажышкынар.

План күүсеттинген

ПЕКИН. (СЭТА). Улусчу Кыдат-тин химия үлетпүрү декабрьнын 10-га чедир чыл планын 100 артык-ка 500 муң тоннадан ажыг химия-тиг чөмүшчилгелерин берген. Химиятиг чөмүшчилгелер бүдүрүп турар бүдүрүлгелерин 11 айлар дургузунда бүдүрүп үндүргөн про-дукциязы өрткөн чылдын бүгү дургузунда бүдүрүп үндүргөндөн 38 хуу хөй болган. Ол үенң дур-гузунда азоттуг чөмүшчилгелерин бүдүрери 600 муң тоннага көвү-дөө.

Шаньси моңуда хөмүр даш казар «Янчжоу» деп черин шахтерла-ры декабрьнын 20-ге чедир план-дан артыкка 5 муң ажыг тонна хөмүр дашты казып үндүргөн. Ян-чжоунун хөмүр дашчылары чыл дургузунда 5 миллион тонна «кара алдынын» чуртка берген. Тонна хө-мүр даш бурузунун бот-үнесин кү-рүне планынга узур 9,8 хууга чий-геткен.

Гуандун моңуун дашчылары дүс тывырыннын чыл планын ажыг күү-сеткен. Оналганы 6 хууга ажыг күү-сеткен Фуцзянь моңуун дашчы-лары 60 чылды күш-ажалчы чед-ишкенин-биле доозуп турарлар.

Улан-Баторга, Пекинге болган соон дарый ол керээге салган. Моон-биле холбаштыр ааза масса-лыг митинг болган.

Кыдаттын Коммунисттик партия-нын ТК-зынын Политбюро кежигү-нү, Пекиннин улус комитетинин даргазы Пин Чжэньнин митингте чүве чугаалап тургаш, демгелэни-биле: кыдат-моол кызыгаар дуга-йында керээге ат салган чорук Кы-даттын болгаш Моолдун улустары-нын акы-дуна найыралынын улам ынай быжыкканын болгаш хөгжэ-нин айтып турар-дыр. Делегей бай-далынын дугайын чугаалап тургаш, достуу турар 1962 чыл тайбын, национал-хосталга, демократия бо-лгаш социализм дээш бүгү делегей-нин улустарынын улуг демисели-нин шапкын «ескенин» чымы, АКШ-ча баштаган империализмин агрессиянын болгаш дайынынны-политиказынын улаа-дараа ашты-рышкына таварып турганынын чымы болган деп ол меделгэн.

Митингте чүве чугаалааш, тай-бын кожа-хөлбө догунаашкынын политиказы амыралчы күш болуп, улустарын эрге-ажыктарына бу-рун-биле дүжүп турар болгаш ону бүгү дөшпөлөгиде кижэ төрө-леткен ийи-биле дөткит турар деп Ю. Цзеньба меделгэн. Ону чоокта чаа Кариб далайнын рай-онунга болган кризистин чижээден көрүп болур. АКШ-тын калчаараан империалисттер болза, куба револю-цияны боой тузарын ораалашы-шаан, хостуг, социалисттик Кубаже калчаарын шийтирлээн болгаш ыччангаш делегейин термолдотуп дайынынны тыттып келиринин ай-мылын шуут тургускан үеде Со-вет Эвилелинин улустукчулары Ку-ба Республиканын улустукчулары-биле дем каттыштырып алгаш, де-легейин улустарынын экиг дөт-кегезинге дайыншаан, кижэ тө-рөлеткенин кырынга дигрелип кел-ген турган ол халаштыг айылды чылдаадын хандырган шийтир-диг, эзелек хөмчөгөдөр баш узур алган дээрин ол меделгэн.

Кариб далайнын районунга бо-лушкунуларын ынаар доозулга-ны бүгү социалисттик лагеринин тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиказынын, тайбын кожа-хөл-бө догунаашкынын политиказы-нын улуг тилгелгези болур деп, Ю. Цзеньба чугаалаан. Тургустун-ган байдал болгаш делегейин то-шунгаш байдалын инити-биле бо-лур барымдаалап көрүн негеп ту-рар утааалыг компромисстерин политикага болауларын болгаш эргежок чугулашын Кубаны долга-ныр болган болаушкунуларын хөг-жүлдөз база катан бадыктаан.

Бойдушту чаартып турар

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Бойдушту чаартырынын талазы-биле улуг ажылды КУР-да чорудуп турар. Оон чижэ болза чаа черлерин шиг-гөдип ап, ынаштары тарып олур-туп турары болур.

«Нодон синмун» солунун дым-лаштып турары-биле алгыра, чаа черлерин шиггөдөп алыры дээш көдөз ажил-агый кооперативтерин шимчөшкенин түнөөлгөдө чүгө 1960 чылда безин тарыга-мал 103 муң теңбога (бир теңбо 0,99 гага ден) калбарган.

Ыаш тарып олуртуунун талазы-биле база-ла улуг чедикшиинер чедип алынган. Келир чылын 150 муң теңбо черге язы-буру ынаштары тарып олуртуун план-наан. Үк солунун дымлаштып тура-ры-биле алгыра. 1957—1960 чыл-дарын дургузунда КУР-да чартык миллион ажыг теңбо черге ыаш та-рылганын чоруткан.

ЛЕКЦИЯЛАР

БУХАРЕСТ. (СЭТА). «Совет Рес-публикаларын улуг өг-бүлөзи комму-низмин тургузуп турар» деп тема лекцияларын номчуруп Буха-ресттин румын-совет найырал Ба-жыныннын ажилдакчылары органи-заастаан. Анаа лекцияларын болгаш илеткелдерин көскү өртемденер, күрүне, хой-ниити албан черлери-нин улустукчулары кылмып турар.

ССРЭ-нин тургустунганынын де-кабрь 30-де 40 чыл болур оюнга

хуузу — кудумчу, бажыг аштакы-лары, черде ычаш «кочалдын, шириндин командазы» дээр ко-манда болуп турар — ол дээрге негр-лер-дир деп Стоун айткан. Ын-чаарга америк күрүне албан-хаак-чыларыннын бүгү алды дээди ка-тегорияларын негрлерин үзүп чүгө бир хуудан эвөөш болуп ту-рар. «Бистин кайы хире ырадыр барганымыс чугула эвес. Бистин ам-даа кайы хире үени эртеривисти күрүне» деп Стоунун кылган түнөдүн ону бадыктап турары чү-гаажок.

СЭТА-нын корреспондентин. Нью-Йорк.

Дүржөк аажылаашкынар

ПАРИЖ. (СЭТА). Брунеда тура халышкынын базары-биле чорут-кан англи шериглерин шаажыла-чы отрядары тура халышканын-нын быдаргай боуктерин калбаа-биле агалп өгөлөө. Декабрьнын 8-те болган тура халышкынын киржикчилерин шыргай арыгаар-же аткарлап бар чорутуруктары-нын вертолёттарын дузаны-биле үзе кирерин олар орадажып турар-лар.

Англи колониялдыг шериглерин келгенине өрөөн, Брунейнин су-даны Сайбудин хойлау үндүрер хуралды дүжүргөн. Протекторатта онза байдалды чарлаан деп, Франс Пресс агенттел дымнадып турар. Тура халышкынын улустуң тур-ган «Ракьат» партияны хойлодо-дашкаар деп чарлаан. Партия профендизл кежигүнерин туука-коруткан турар. Колониялдыг эрге-чакыргалар Саравакка үш солун-нарын халган.

Бүгүн республикага буруттагылап каап турар хүн болур. Соңу-чөөн районнарга хар чаар, оон «ескенин» болгаш кызылга хар шоодут чагас. Аларнын температуралы: республи-кага — 19—24, а Кызылга — 19—21 градус өск.

Ректор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТЛАРГА

Декабрь 30-де
«НАЙЫРАЛ»: «Мотан терге» 10, 11, 40, «Хлеб порою» 1, 20, «Зерно олум» (дел-гем ийригын) 4, 40, «Моцарт болгаш Сальери» 3, 6, 20, «Крест дилекчи-лери» (делгем ийригын) 1-ти се-риялы 8, «Крест дилекчилери» (делгем ийригын) 2-ти сериялы 10 шактарга.
«НАА-ХЕМ»: «Динанна суурун чоогунда не-жээлер» 11, 15, 1, 15, «Албадатыр-ганындан теңе аары диктен» 3, 15, 5, 15, 7, 15, 9, 15 шактарга.
«ЕНИСЕЙ»: «Чакык изи-биле» 2, 30, «Порт-фельде аас-нежин» 4, 20, 6, 30, 8, 30 шактарга.
«ВОСТОК»: «Эр той-дир сен, Анита» 3, 15, «Аас-нежин-биле журамылга» 5, 15, 7, 15, 9, 15 шактарга.

10.000 рубльди ойнап ап болур

Күрүнеин 3 хуулуг ойнаашкынын иштиги чөмүшкенин талазы-биле ойнаашкынын кол тиражтары чыл буруде январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де, ноябрь 30-де болгаш немелде тираж сентябрь 30-де болуп турар.

Чөмүшкенин 16 разрядтарнда тиражтарга та-варжы ойнаашкынар болза:

Ойнаашкынын хөмчөөдөрү	Кол тиражга	Немелде тиражга
10.000 рубль	—	16
5.000 рубль	32	40
2.500 рубль	80	100
1.000 рубль	400	1200
500 рубль	1200	12000
100 рубль	11200	40000
40 рубль	123000	132000
ШУПУТУ	136000	184000

Ойнаашкынын нити түңү рубль-биле 7.440.320 118.224.360

Кол тиражтарга таваарышкан ойнаашкынын облигацияларын ажаалга кассалары сазып алган хуусаазындан хамаарылга чожа толээр.

Немелде тиражтарга таваарышкан ойнаашкы-нарын немелде тиражты чорутар хуусаазында чед-ир тос алдан эвөөш эвес үе бурунгаар сазып алган болгаш ойнаашкынын алырынга чогуур та-лоннарды облигацияларга толээр.

3 хуулуг чөмүшкени талазы-биле 1963 чылдын сентябрь 30-де болур 16 немелде тиражга кир-жир төлөө облигацияларын 1963 чылдын ян-варь 1-ге чедир сазып алып болза чогуур.

Эрткен чылдарынын-биле деңгээрге, 1963 чыл-да болгаш дараазында чылдарда ойнап ап болур арга көвүдөп турар, чүте дээрге, чөмүшкенин үн-дүргөн үзенинде бээр 90 кол болгаш 15 немелде тиражтар чоруттуган, а моон соңгаар болур ти-ражтарга ойнаар ойнаашкынын саны өскө-рилбес. 3 хуулуг иштиги чөмүшкенин облигация-ларын сазып алынар.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ ЭРГЕЛЕЛИ.